

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 03-04-2020 r.

Adam Bodnar

II.510.130.2020.MM

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny
ePUAP

Wielce Szanowny Panie Ministrze

W moim zainteresowaniu pozostaje kwestia zagwarantowania prawa do obrony osób, co do których zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy ich zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona albo czy stan ich zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny.

Zgodnie z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. takim osobom przysługuje obrona obligatoryjna. Jeśli nie mają obrońcy z wyboru, jest im wyznaczany obrońca z urzędu. W sytuacji wydania prawomocnego orzeczenia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środków zabezpieczających, osobom takim przysługuje kasacja. Obrońca reprezentujący oskarżonego w takim postępowaniu nie jest jednak obowiązany do jej sporządzenia (art. 84 § 1 i 2 k.p.k.), ma jedynie takie uprawnienie (z tytułu którego, jeśli z niego skorzysta, według części orzecznictwa nie przysługuje mu w ogóle wynagrodzenie - por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2011 r., sygn. II KK 316/10 - co

z pewnością nie pozostaje bez wpływu na praktykę obrończą, albo raczej jej brak, w tym zakresie).

W systemie prawnym istnieje zatem pewna luka prawna, tj. brak podstawy prawnej do obligatoryjnego wyznaczenia oskarżonemu, o którym mowa w art. 79 § 1 pkt 3 lub 4 k.p.k. obrońcy z urzędu do sporządzenia kasacji. Jeśli bowiem sąd z własnej inicjatywy nie wyznaczy w takiej sprawie obrońcy z urzędu do sporządzenia kasacji w trybie art. 84 § 3 k.p.k., to zachodzi bardzo małe prawdopodobieństwo, że ze stosownym wnioskiem wystąpi sam oskarżony (który, przykładowo, jest zupełnie niezdolny do samodzielnej obrony). Tym samym zamyka się takiemu oskarżonemu drogę do rozpoznania jego sprawy w postępowaniu kasacyjnym oraz niweluje instytucję obrony obligatoryjnej, która powinna obowiązywać w toku całego postępowania.

W judykaturze Sądu Najwyższego i doktrynie przyjmuje się, że z uwagi na to, że wyznaczony oskarżonemu obrońca z urzędu jest zobowiązany działać tylko do prawomocnego zakończenia postępowania, w sytuacji gdy będą zachodzić uzasadnione wątpliwości, o których mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. (np. ze sporządzonej na użytek postępowania opinii wynika, że zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania postępowaniem była ograniczona w stopniu nieznacznym), zasadne jest, aby po ogłoszeniu wyroku kończącego postępowanie w sprawie, w każdym przypadku wyznaczyć skazanemu obrońcę z urzędu w celu rozważenia możliwości wniesienia kasacji¹.

Wyznaczanie skazanemu (przy zajściu wątpliwości o jakich mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.) obrońcy z urzędu w celu rozważenia możliwości złożenia kasacji przez sąd z własnej inicjatywy funkcjonuje obecnie jedynie na poziomie praktyki. Obowiązujące przepisy nie przewidują w tym zakresie obowiązku dla sądu odwoławczego. Dlatego też istnieje konieczność wprowadzenia wyraźnej podstawy prawnej zobowiązującej sąd II instancji do ustanowienia obrońcy z urzędu w celu rozważenia możliwości wniesienia kasacji na korzyść oskarżonego, co do którego zachodzą wątpliwości, o których mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.

---

¹ W doktrynie pogląd taki zaprezentował K. Eichstaedt, Komentarz do art. 84 k.p.k., w: D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2019; Zob. podobnie postanowienie SN z 9.09.2009 r., V KZ 52/09, OSNKW 2010/2, poz. 18.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich², zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o odniesienie się do powyższych uwag oraz rozważenie zainicjowania odpowiednich działań legislacyjnych.

Łączę wyrazy szacunku

Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich
/-podpisano elektronicznie/

---

² Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 – t.j.